

BÖLÜM 96

YAŞLILIK EPİDEMİYOLOJİSİ

Melih Gaffar GÖZÜKARA ¹

YAŞLILIK KAVRAMI

Yaşlılık tarih boyunca kronolojik yaşın geldiği ilerleme üzerinden tanımlanmıştır. Ancak yetersiz kalan bu tanım detaylandırıldığında; sosyal rollerin ötesinde fiziksel gerilemeye eşlik eden rollerin kaybı ve topluma aktif katılımın mümkün olmadığı dönem, biyolojik olarak zamanla çeşitli moleküler ve hücrel hasarların birikmesi, fiziksel ve zihinsel kapasitede düşüş ve artan hastalık riski ile sonuçlanan süreç olarak tanımlandığı gibi yaşam boyunca veya belirli bir dönemden sonra bireylerin kronolojik olarak rastgele dağıtılmış nedenlerden ölme olasılığında ilerleyen bir artış olarak da tanımlanmaktadır. Bu süreç doğrusal ve tutarlı olmayabilir çünkü kimi 70 yaşındaki insanlar son derece sağlıklı ve işlevselken diğer 70 yaşında insanlar oldukça zayıf ve yardıma muhtaç olabilir. Ayrıca yaşlanma, çalışma ortamından ayrılıp emekli olma, konutlarda alt katlara yerleşme eş ve arkadaşların ölümü gibi birçok sosyal

faktörle de temas etmektedir. Yaşlı nüfusun özel ihtiyaçlarından dolayı tüm ülkeleri sağlık ve sosyal altyapılarını hazırlamak gibi zorlu bir görev beklemektedir. İnsanlık mirası son yüzyılda teknoloji ve kalkınma açısından baş döndürücü bir hızda ilerlemektedir. Sağlığın sosyal belirleyicileri ile beraber, koruyucu, tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetlerinin yaygınlaşmasına ikincil olarak insanlık, yazılı tarihinin en uzun ömre sahip dönemini yaşamaktadır. Uzun ömür, son yüzyılda azalan doğurganlık hızları ile birleştiğinde toplumda yaşlı nüfusun yüzdesi de artmaktadır. 2050 yılına kadar çoğunluğu düşük ve orta gelirli ülkelerde olmak üzere yaşlı nüfusun toplumdaki yüzdesinin ikiye katlanacağı ve 5 yaş altı nüfustan fazla olacağı öngörülmektedir. Bu demografik değişimler yaşlı tanımlarını sürekli olarak yeniden yorumlamamızı gerektirir. Kronolojik yaşa bakıldığında birçok ülke yaşlılığı Alman yasalarında başlayan 60 ve ya 65 yaş üzerinden tanımlayıp emekliliği bu yaşa endekslemektedir, fakat 75-84 yaş

¹ Uzm. Dr., Ankara Sincan İlçe Sağlık Müdürlüğü- Birinci Basamak Koruyucu Sağlık Hizmetleri Birimi
melihgozukara@hotmail.com

da %25,3, 2060 yılında %37,5 ve 2080 yılında %43,6 olacağı hesaplanmıştır. Yaşlı nüfus içindeki yaş oranları Tablo 4'te sunulmuştur. 1970'de küresel ortalama yaş 21,5 iken 2020 yılında 31 yaş iken 2050 yılında 36 yaşa gelmesi beklenmektedir.

KAYNAKLAR

1. Comfort A. The Biology of Senescence (3rd Edn.) Churchill Livingstone. Edinburgh London. 1979.
2. Organization WH. Men, ageing and health: Achieving health across the life span. World Health Organization; 2001.
3. Ageing and health <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health> (adresinden ulaşılmıştır), Erişim Tarihi: 15.01.2021
4. University CTaTA, Cohen-Mansfield J, Shmotkin D, Blumstein Z, Shorek A, Eyal N, et al. The old, old-old, and the oldest old: continuation or distinct categories? An examination of the relationship between age and changes in health, function, and wellbeing. The International Journal of Aging and Human Development. 2013;77(1):37-57.
5. TÜİK. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2019 <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33705> (adresinden ulaşılmıştır), Erişim Tarihi: 15.01.2021
6. UN. World Population Prospects: The 2010 Revision. (adresinden ulaşılmıştır) <https://population.un.org/wpp/>, Erişim Tarihi: 15.01.2021
7. TÜİK. Hayat Tabloları, 2017-2019 (adresinden ulaşılmıştır) <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33711>, Erişim Tarihi: 15.01.2021
8. United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2020). World Fertility and Family Planning 2020: Highlights (ST/ESA/SER.A/440).
9. TÜİK. İstatistiklerle Yaşlılar, 2019 (adresinden ulaşılmıştır) <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Yaslılar-2019-33712#:~:text=Ya%C5%9Fl%C4%B1%20ba%C4%9F%C4%B1ml%C4%B1l%C4%B1k%20oran%C4%B1%202019%20y%C4%B1l%C4%B1nda,13%2C4e%20y%C3%BCk-seldi>, Erişim Tarihi: 15.01.2021